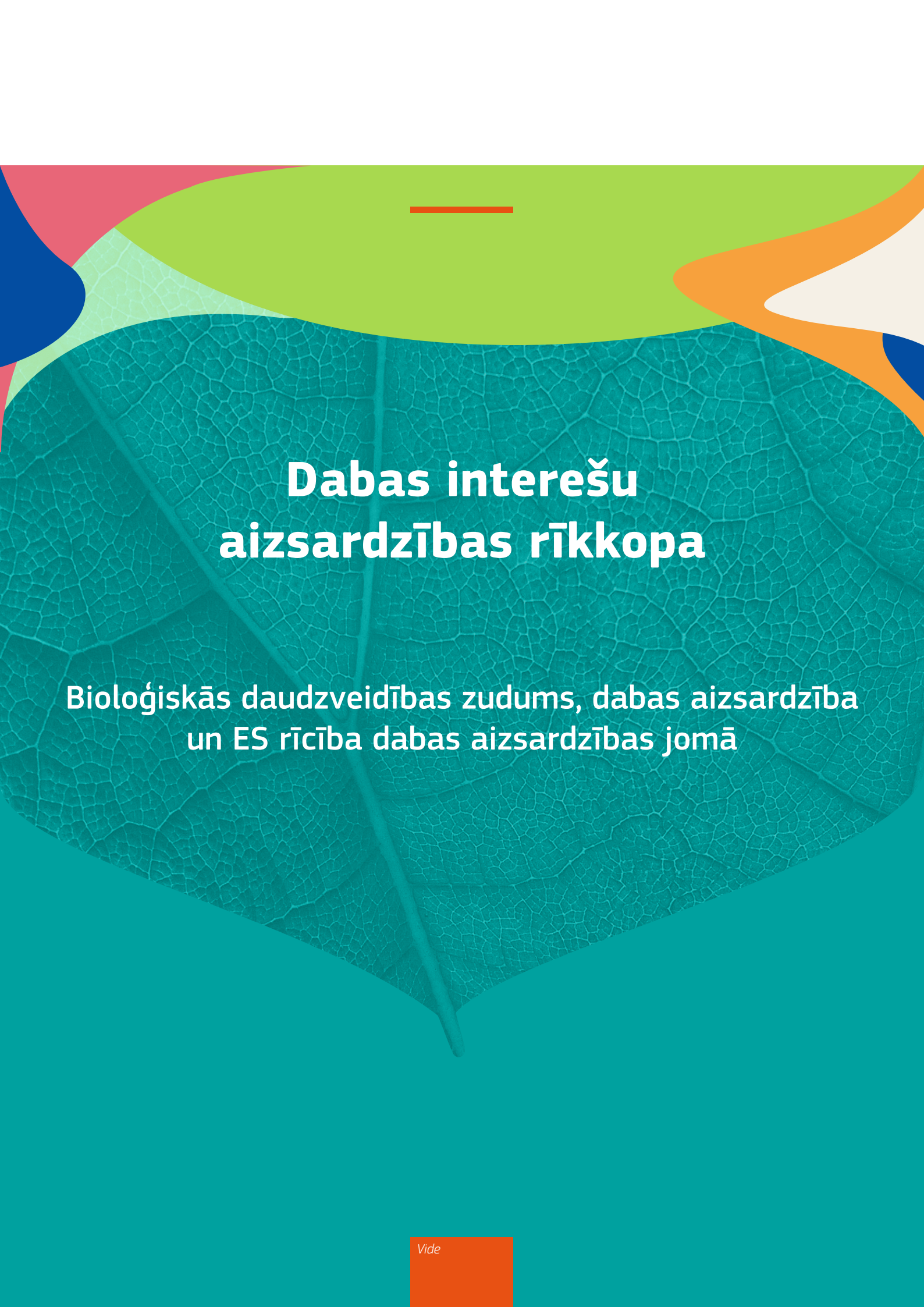

Dabas interešu aizsardzības rīkkopa

Bioloģiskās daudzveidības zudums, dabas aizsardzība
un ES rīcība dabas aizsardzības jomā

Satura rādītājs

Daba ir svarīga, jo...	3
Mēs zaudējam dzīvo pasauli ātrāk nekā jebkad iepriekš...	4
Bioloģiskās daudzveidības zuduma sekas jau ir jūtamas	5
Ietekme pastiprināsies, ja mēs radikāli nemainīsim mūsu attiecības ar dabu	6
Bet vai tam ir kāda nozīme?	7
Ko tas nozīmē uzņēmējdarbībai?	8
Tad kāpēc mēs zaudējam bioloģisko daudzveidību?	9
Kas notiek mūsu okeānos?	10
Izstāstiet man vairāk par saistību starp bioloģiskās daudzveidības zudumu un pandēmiju	11
Izstāstiet man vairāk par saistību starp klimata pārmaiņām un dabas krīzi	12
Vai cilvēki to zina?	12
Kā mēs šo zudumu varam apturēt?	13
Vai ir kādi labi piemēri, kam sekot?	15
Ko Eiropa dara, lai atrisinātu šo problēmu savās mājās?	16
Ko Eiropa dara, lai atrisinātu šo problēmu ārzemēs?	17
Kas ir <i>CBD COP 15</i> , kāpēc tas ir svarīgs un kāda ir ES nostāja?	18
Ko es personīgi varu darīt?	20

Manuskripts pabeigts 2021. gada maijs.

Komisija nav atbildīga par jebkādam šīs publikācijas atkalizmantošanas sekām.

© Eiropas Savienība, 2021.

Eiropas Komisijas dokumentu atkalizmantošanas politiku īsteno, pamatojoties uz Komisijas Lēmumu 2011/833/ES (2011. gada 12. decembris) par Komisijas dokumentu atkalizmantošanu (OV L 330, 14.12.2011., 39. lpp.).

Ja vien nav norādīts citādi, šo dokumentu atkalizmantot atļauts ar Creative Commons Attribution 4.0 International (CC-BY 4.0) licenci (<https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>). Tas nozīmē, ka ir atļauta atkalizmantošana ar pienācīgu atsaukšanos uz dokumentu un norādēm uz grozījumiem.

Tādu elementu izmantošanai vai reproducēšanai, kuri nepieder Eiropas Savienībai, var būt jāsaņem atļauja tieši no attiecīgajiem tiesību turētājiem.

Daba ir svarīga, jo...

- ✖ bioloģiskā daudzveidība ir pamatā visai dzīvībai uz Zemes;
- ✖ bioloģiskās daudzveidības zaudēšana nozīmē dzīvībai svarīgo “pakalpojumu” zaudēšanu, no kuriem ir atkarīgas visas sabiedrības;
- ✖ zemes un jūras ekosistēmas absorbē oglekli un palīdz mums mazināt klimata pārmaiņu ietekmi.

Bioloģiskā daudzveidība ir dzīvības dažādība uz Zemes. Dzīvības matērija padara dzīvību iespējamu – tā attīra ūdeni, ko mēs dzeram, apputeksnē labību, attīra gaisu, ko elpojam, regulē klimatu, saglabā augsnes auglību, nodrošina mums zāles, kā arī daudzus pamatelementus rūpniecībai.

Ekosistēmas sniedz būtiski svarīgu atbalstu, kas uztur mūsu dzīvības uzturēšanas sistēmu. Iznīcinot bioloģisko daudzveidību, mēs iznīcinām šo sistēmu un zāgējam zaru, uz kura paši sēžam. Bojātas ekosistēmas ir vājākas un mazāk spēj pretoties ekstrēmiem apstākļiem un jaunām slimībām. Savukārt labi līdzsvarotas ekosistēmas mūs aizsargā pret neprognozētām katastrofām un, ja izmantojam tās ilgtspējīgi, sniedz daudzus lieliskus risinājumus neatliekamām problēmām.

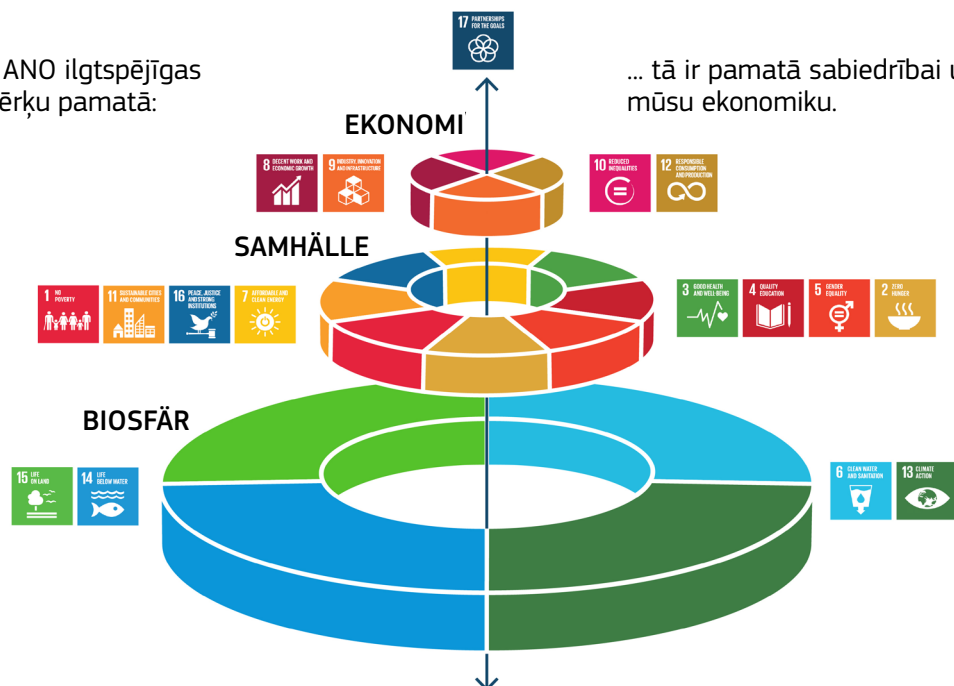
Ir daudz iemeslu, kāpēc mums ir vajadzīgas veselīgas ekosistēmas un bioloģiskā daudzveidība. Papildus tām piemītošajai vērtībai un nemateriālajiem labumiem, ko tās sniedz (piemēram, garīgā bagātināšanās un estētiskā vērtība), ekosistēmas veido ikvienas ekonomikas un sabiedrības pamatu. Tās rada būtiski svarīgu infrastruktūru, kas nosaka mūsu labklājību un eksistenci.

Vairāk nekā puse skābekļa, ko elpojam, nāk no jūras organismiem. Jūras ūdeņi absorbē vienu ceturtdaļu CO₂ emisiju, ko mēs katru gadu novadām atmosfērā. Turklāt šie ūdeņi ir lielākais aktīvi pārstrādātā oglekļa rezervuārs uz Zemes (50 reižu lielāks nekā atmosfērā).

Zaudēt bioloģisko daudzveidību ir bīstami. Šāds zaudējums ir...

- ✖ **klimata** problēma, jo ekosistēmu un dzīvotņu iznīcināšana un bojāšana paātrina globālo sasilšanu;
- ✖ **veselības** problēma, jo daba uzlabo gaisa, ūdens un augsnes kvalitāti, samazina pakļautību piesārņotāju iedarbībai un atdzesē mūsu pilsētas;
- ✖ **uzņēmējdarbības** problēma, jo dabas kapitāls nodrošina būtiski svarīgus rūpniecības resursus;
- ✖ **drošības** problēma, jo dabas resursu zaudēšana, īpaši jaunattīstības valstīs, var izraisīt konfliktus;
- ✖ **pārtikas nodrošinājuma** problēma, jo apputeksnētājiem, augsnes un jūras organismiem ir būtiski svarīga loma mūsu pārtikas sistēmā;
- ✖ **ētiska** problēma, jo bioloģiskās daudzveidības zudums visvairāk skar visnabadzīgākos cilvēkus, tā pastiprinot nevienlīdzību;
- ✖ **paaudžu** problēma, jo mēs atņemam saviem pēcnācējiem pamatu pilnvērtīgai dzīvei, kā arī
- ✖ **morāla** problēma, jo mums nevajadzētu iznīcināt dzīvo planētu.

Daba ir visu ANO ilgtspējīgas attīstības mērķu pamatā:

... tā ir pamatā sabiedrībai un nodrošina mūsu ekonomiku.

Attēls no <https://www.stockholmresilience.org/images/18.36c25848153d54bdba33ec9b/1465905797608/sdgs-food-azote.jpg>

Mēs zaudējam dzīvo pasauli ātrāk nekā jebkad iepriekš...

- ✗ Cilvēka darbību rezultātā planēta piedzīvo sesto masveida izzušanu, pakļaujot izzušanas riskam 1 miljonu sugu.
- ✗ Laika posmā no 1970. līdz 2014. gadam savvaļas dzīvnieku populācija pasaulē ir samazinājusies par 60 %.
- ✗ Bioloģiskā daudzveidība gan virs, gan zem zemes un jūrā visos pasaules reģionos samazinās nepieredzētā ātrumā.
- ✗ Šis zaudējums ir cieši saistīts ar klimata pārmaiņām un ir daļa no vispārējās ekoloģiskās krīzes.

Visā pasaulē sugu izzušanas līmeņi pašlaik ir 100–1000 reižu augstāki nekā pirms cilvēces pastāvēšanas sākuma. Šī ir lielākā izzušana kopš dinosau ru izmiršanas. Aptuveni 42 % sauszemes dzīvnieku un augu sugu, kurām ir novērotas šādas tendences, populācija ir samazinājusies pēdējās desmitgades laikā.

Tropu meži tiek iznīcināti lielā ātrumā, katru gadu zaudējot platību, kas ir līdzvērtīga Grieķijai. Šādos mežos ir augstākie bioloģiskās daudzveidības līmeņi uz planētas. Mežu platības pasaulē pašlaik aptver tikai 68 % no teritorijas, ko tās aptvēra pirms rūpniecības laikmeta sākuma.

Ja globālā vidējā temperatūra paaugstināsies par 2 °C, **izzudīs tropu koraļļu rīfi** un pusmiljards cilvēku zaudēs iztikas līdzekļus. Turklāt **atkritumi un piesārņojums jūrā būtiski apdraud okeāna bioloģisko daudzveidību.** Tiek lēsts, ka pasaules okeānos ir uzkrāties krietni vairāk nekā 150 miljonu tonnu plastmasas, un šis apjoms katru gadu palielinās par 4,6–12,7 miljoniem tonnu. Šādā ātrumā līdz 2050. gadam okeānos būs lielāks svars plastmasas nekā zivju.

Augsne ir neticams bioloģiskās daudzveidības avots: 25–30 % no visām uz Zemes dzīvojošajām sugām savu mūžu pilnībā vai daļēji pavada augsnē. **Augsnes bioloģisko daudzveidību** spēcīgi ietekmē cilvēka darbības. Zemes un augsnes degradācija visā pasaulē samazina bioloģisko daudzveidību un ekosistēmu "pakalpojumus", piemēram, tīra ūdens un uzturvielām bagātas pārtikas nodrošināšanu, oglekļa dioksīda uztveršanu un aizsardzību pret eroziju.

Kukaiņu skaita samazināšanās ir īpaši izteikta. Kukaiņi ir svarīgi, jo no tiem pārtiek lielāki dzīvnieki, piemēram, putni, sikspārņi, rāpuļi, abinieki un zivis. Ja šis pārtikas avots tiktu zaudēts, visiem minētajiem dzīvniekiem būtu jāmirst badā. Ilgtermiņā tas izraisīs sauszemes ekosistēmu degradāciju un drošas vides zudumu cilvēkiem. Kukaiņi arī nodrošina "pakalpojumus", piemēram, apputeksnēšanu, kaitīgo organismu

apkarošanu un barības vielu apriti. Trīs no katrām četrām augļu vai graudaugu šķirnēm pasaulē vismaz daļēji ir atkarīgas no apputeksnētājiem. Bez tiem daudziem lauksaimniekiem mazinātos peļņa vai tiem pat pilnībā nāktos atteikties no saimniekošanas. Kopējais kukaiņu veiktās apputeksnēšanas ieguldījums ES lauksaimniecības nozares rezultātos tiek lēsts aptuveni 15 miljardu eiro apmērā gadā.

Daudzos pētījumos secināts, ka apputeksnēšanas apjoms samazinās visur pasaulē. Saskaņā ar pētījumu, kas 2018. gadā veikts par lietusmežiem Puertoriko, kopš 20. gadsimta astoņdesmitajiem gadiem zaudēti 78–98 % zemē barību meklējošo un mežu platībās mītošo [posmkāju](#) biomasas, zaudējot aptuveni 2,5 % gadā. Šī samazinājuma tiešā ietekmē tajos pašos apgabalos samazinās arī putnu, varžu un ķirzaku skaits.

2019. gada pārskatā par 73 vēsturiskajiem ziņojumiem saistībā ar kukaiņu skaita samazināšanos secināts, ka, ņemot vērā pašreizējos samazināšanās līmeņus, tuvākajās desmitgadēs pasaulē izzudīs 40 % kukaiņu sugu.

Arī jūras cieš no vairākām problēmām. Visā pasaulē pašlaik ir vairāk nekā 400 izmirušu zonu okeānos, kas galvenokārt saistītas ar mēslojuma nonākšanu okeānos, kā arī ar atkritumiem un plastmasu, kam ir postoša ietekme uz sālsūdenī mītošajiem organismiem.

Arī Eiropas daba piedzīvo lejupslīdi – vairāk nekā 80 % dzīvotņu ir sliktā stāvoklī. Kūdrāji, zālāji un kāpu dzīvotnes ir vissliktākajā stāvoklī. Mitrāju platības Eiropas rietumu, centrālajā un austrumu daļā kopš 1970. gada ir samazinājušās par 50 %, savukārt pēdējās desmitgades laikā samazināšanās ir skārusi 71 % zivju un 60 % abinieku sugu. Rietumeiropā, Centrāleiropā, kā arī Austrumeiropas rietumu daļā pašlaik apdraudēti ir vismaz 37 % saldūdens zivju un aptuveni 23 % abinieku.

Intensīva lauksaimniecība un mežizstrāde, pilsētu izplešanās un piesārņojums ir būtiskākās problēmas, kas vainojamas straujajā Eiropas bioloģiskās daudzveidības lejupslīdē, kas apdraud tūkstošiem dzīvnieku sugu un dzīvotņu izdzīvošanu un apdraud cilvēku veselību un labklājību.

Saites

IPBES <https://ipbes.net/news/ipbes-global-assessment-preview>

Eiropas Koku sarkanā grāmata <https://www.iucn.org/news/species/201909/over-half-europes-endemic-trees-face-extinction>

Vācu kukaiņu pētījums ([Hallmann et al., 2017](#)).

Puertoriko pētījums ([Lister and Garcia, 2018](#))

2019. gada pētījums Apvienotajā Karalistē: [Kukaiņu skaita kritums un samazinājuma nozīme](#)

2019. gada pētījums par kukaiņu skaita kritumu: [Kukaiņu skaita kritums pasaulē: pārskats par to veicinošajiem faktoriem](#)

Eiropas Komisija [“Mūsu okeāni, jūras un piekrastes”](#)

[Ziņojums par dabas stāvokli 2020](#) (Eiropas Komisija, EEZ), [skrejlapa](#) un [brošūra](#) visās valodās

Bioloģiskās daudzveidības zuduma sekas jau ir jūtamas

- ✖ Bioloģiskās daudzveidības zuduma dēļ samazinās daudzi ieguvumi, ko mums sniedz daba.
- ✖ Tie ietver dzīvotņu saglabāšanu, apputeksnēšanu, saldūdens daudzuma un kvalitātes regulēšanu, augsnes veidošanos, plūdu regulēšanu un oglekļa dioksīda piesaisti.

Kopš 1970. gada pasaule ir zaudējusi 60 % no visas mugurkaulnieku savvaļas dzīvnieku populācijas. Tas nozīmē, ka tik vien kā 50 gadu laikā par vairāk nekā pusi ir samazināties putnu, zīdītāju, rāpuļu, abinieku un zivju skaits pasaulē.

Populācijas kritumu ir veicinājuši globālie – tostarp arī mūsu – ražošanas un patēriņa ieradumi. Pēdējo 50 gadu laikā ir izzuduši vai izrauti 30–50 % mangrovju un iznīcināti gandrīz 50 % koraļļu rifu. Taču arī

Eiropu ir skāruši lieli zaudējumi. Pētījumā, kas 2017. gadā veikts Vācijā, konstatēts, ka kopš 1990. gada lidojošo kukaiņu [biomasa](#) aizsargājamās teritorijās ir samazinājusies par 76 % jeb gandrīz par 3 % gadā.

Ja mēs neko nemainīsim, tas ietekmēs visu cilvēci. Lai apturētu bioloģiskās daudzveidības zudumu virs un zem zemes, ir vajadzīgas nopietnas un transformējošas pārmaiņas. Pašlaik visvairāk tiek skartas lauku kopienas pasaules dienvidos, jo tieši tās savā ikdienā visvairāk paļaujas uz dabu, taču iespējamās sekas būs daudz plašākas.

Jautājums nav tikai par savvaļas dzīvnieku un augu zaudēšanu. Zaudējot bioloģisko daudzveidību, mēs zaudējam ekosistēmas “pakalpojumus”, kas uztur dzīvību uz Zemes un ko daba sniedz par brīvu. Mēs iznīcinām ekonomiku, iztikas līdzekļu, pārtikas pieejamības, veselības un dzīves kvalitātes pamatus visā pasaulē. Vienai ceturtajai daļai pasaules nabadzīgo cilvēku un vairāk nekā 90 % cilvēku, kas dzīvo galējā nabadzībā, daļu iztikas līdzekļu nodrošina meži, taču tropu meži ir viens no galvenajiem karstajiem punktiem bioloģiskās daudzveidības zaudēšanā.

Lai gan lauksaimniecības augu produkcijas kopējā vērtība kopš 1970. gada ir trīskāršojusies, industrializētajā pasaulē citi dabas sniegtie ieguvumi (piemēram, augsnes organiskā oglekļa un apputeksnētāju daudzveidība) ir samazinājušies, norādot, ka šādi īstermiņa ieguvumi attiecībā uz produktivitāti nav ilgtspējīgi.

Augsnes degradācija jau ir samazinājusi ražīgumu gandrīz vienā ceturtajā daļā pasaules zemes platības. Eiropas savvaļas apputeksnētāju daudzveidība un skaits strauji samazinās, un daudziem draud izzušana. Saskaņā ar Eiropas Koku sarkano grāmatu gandrīz pusei Eiropas endēmisko koku draud izzušana. Uzskats, ka jūras un okeāni ir bagātīgu un neizsmeļamu resursu avots, kas spēj absorbēt neierobežotu cilvēku radīto atkritumu apjomu un ekspluatāciju, vairs nav paties.

Saites

IUCN <https://www.iucn.org/tags/work-area/red-list>

Pasaules dabas fonds *Living Planet Report 2020* ([Ziņojums par dzīvi uz planētas 2020.](#))

Ietekme pastiprināsies, ja mēs radikāli nemainīsim mūsu attiecības ar dabu

- ✘ Bioloģiskās daudzveidības zudums rada izzušanas “domino efektu”, kad vienas sugas zudums izraisa nākamo, kas, savukārt, izraisa nākamo...
- ✘ Saskaņā ar turpmākajiem zemes izmantošanas un klimata pārmaiņu scenārijiem vairāk nekā 5 miljardi cilvēku saskarsies ar augstāku ūdens piesārņojumu un nepietiekamu apputeksnēšanu, lai nodrošinātu uzturu.
- ✘ Kad mēs kaitējam ekosistēmām, tās izdala oglekļa dioksīdu, nevis to uzglabā. Šādas atgriezeniskās reakcijas paātrina klimata pārmaiņu procesu.

Bioloģiskās daudzveidības zudums neļauj sasniegt ANO ilgtspējīgas attīstības mērķus. Jau pusi no 44 mērķuzdevumiem, kas saistīti ar nabadzību, badu, veselību, ūdeni, pilsētām, klimatu, okeānu un augsnes degradāciju, apgrūtina ievērojamas nelabvēlīgās tendences dabā un tās devumā cilvēkiem.

Viens no lielākajiem iemesliem satraukumam gan saistībā ar klimata pārmaiņām, gan ar bioloģiskās daudzveidības zudumu ir lūzumpunkti. Lūzumpunkta sasniegšana var izraisīt straujas izmaiņas un sistēmas pāreju citā stāvoklī. Pēc šādām izmaiņām ir grūti vai pat neiespējami atjaunot iepriekšējo situāciju, un tām var būt spēcīga nelabvēlīga ietekme. Lai arī sugu zudums bieži izraisa pakāpeniskus un neatgriezeniskus zudumus, nevis pēkšņu kritumu, bioloģiskās daudzveidības lejupslīde var izraisīt klimata pārmaiņu vai okeānu lūzumpunktu. Turklāt zinātnieki brīdina, ka mēs esam bīstami pietuvojušies nozīmīgam lūzumpunktam. Viena lūzumpunkta pārvarēšana nozīmē nākamā lūzumpunkta sasniegšanu, izraisot domino efektu.

Ir konstatēti vairāki nozīmīgi lūzumpunkti pasaules vides situācijā, tostarp Grenlandes ledus slānis, Alpu ledāji, pārtuksnešotas augsnes un koraļļu rifi. Pēc šādiem lūzumpunktiem atgriešanās iepriekšējā stāvoklī var vairs nebūt iespējama, izraisot pašstiprinošas atgriezeniskās reakcijas, kas rada vides sabrukuma risku.

Gandrīz vienai trešajai daļai koraļļus veidojošo rifu, haizivju un tām līdzīgo sugu, kā arī vairāk nekā trešajai daļai jūras zīdītāju pašlaik draud izzušana.

Bioloģiskās daudzveidības zudums ir viens no konfliktu un migrācijas pamatcēloņiem, kas skar būtiski svarīgas intereses visās sabiedrībās. Un tas nesola neko labu uzņēmumiem.

Pasaules ekonomikas forums nesen minējis visus būtiskākos un ticamākos cilvēku labjūtības un vides riskus (ekstrēmi laikapstākļi, klimata rīcības neizdošanās, bioloģiskās daudzveidības zudums un cilvēku izraisītas vides katastrofas). Aptuveni 25 % no šiem vides faktoriem ir saistīti ar pandēmijām un no tiem ir iespējams izvairīties.

Amerikāņu biologs Pauls Ērlihs (*Paul Ehrlich*) sugu zudumu reiz salīdzināja ar kniežu nesistemātisku izņemšanu no lidmašīnas spārna. Lidmašīna kādu laiku vēl varētu turpināt ceļu, taču vienā brīdī notiks katastrofa.

TOMĒR – viss vēl nav zaudēts! Mums vēl ir laiks pavērst bioloģiskās daudzveidības zudumu atpakaļ un izvairīties no klimata pārmaiņu negatīvās ietekmes, ja vien rīkosimies ātri un plašā mērogā! Mūsu lielākais izaicinājums ir laiks. Saskaņā ar jaunāko Klimata pārmaiņu starpvaldību padomes īpašo ziņojumu (Īpašais ziņojums 1.5 par globālo sasilšanu 1,5 °C) turpmākie 10 gadi būs izšķiroši. Globālās siltumnīcefektu izraisīto gāzu emisijas jāsamazina uz pusi, un ir jāaptur un jānovērš dabas iznīcināšana. Ja nerīkosimies izšķirīgi jau šajā desmitgadē, cilvēce fundamentāli riskē ar mūsu kopīgo nākotni. Sabiedrība riskē radīt liela mēroga neatgriezeniskas izmaiņas Zemes biosfērā un mūsu dzīvēs, kas ir daļa no tās.

Šobrīd ir būtiska vajadzība veidot tādas ekonomikas un sabiedrības, kas veicina Zemes sistēmas harmoniju, nevis to izjauc.

Saites

Pasaules Ekonomikas foruma Globālā riska ziņojums par 2020. gadu <https://www.weforum.org/reports/the-global-risks-report-2020>

Vide Eiropā – stāvoklis un perspektīvas 2020 (SOER), Eiropas Vides aģentūra: <https://www.eea.europa.eu/publications/soer-2020>

Klimata pārmaiņu starpvaldību padomes Īpašais ziņojums (Īpašais ziņojums 1.5 par globālo sasilšanu 1,5 °C)

Stokholmas Izturētspējas centrs, Planētas robežas <https://www.stockholmresilience.org/research/planetary-boundaries/planetary-boundaries/about-the-research/the-nine-planetary-boundaries.html>

Bet vai tam ir kāda nozīme?

- ✘ Bioloģiskās daudzveidības zudums un ekosistēmu sabrukšana ir viens no lielākajiem apdraudējumiem, ar ko cilvēce saskarsies nākamajā desmitgadē.
- ✘ Kopš pagājušā gadsimta 70. gadiem cilvēce izmanto vairāk resursu, nekā Zeme gada laikā spēj saražot. Lai izpildītu prasības, ko mēs katru gadu izvirzām dabai, pašlaik būtu vajadzīgas 1,6 Zemes.
- ✘ Piekrastes dzīvotņu un aizsardzības zuduma dēļ līdz 300 miljoniem cilvēku jau saskaras ar augstāku plūdu un viesuļvētru risku.
- ✘ Nevieni no tā sauktajiem Aiči (*Aichi*) 20 bioloģiskās daudzveidības mērķiem 2020. gadam nav pilnībā sasniegti, kas apdraud Ilgtspējīgo attīstības mērķu sasniegšanu un iedragā centienus risināt ar bioloģisko daudzveidību un klimata krīzi saistītos jautājumus.

Mūsu kopējā ietekme uz dabu ir nepieredzēta planētas vēsturē. Cilvēka darbība ir ievērojami mainījusi trīs ceturtdaļas sauszemes vides un divas trešdaļas jūras vides. 2019. gadā pārsnieguma diena – diena, kurā mēs esam izmantojuši vairāk resursu, nekā Zeme gada laikā spēj atjaunot, – bija 29. jūlijā.

Vairāk nekā viena trešā daļa zemes sauszemes platības un gandrīz trīs ceturtdaļas saldūdens resursu pašlaik tiek veltīti graudaugu vai lauksaimniecības dzīvnieku ražošanai.

Bioloģiskās daudzveidības zudums nozīmē, ka tiek zaudētas iespējas nākotnē, piemēram, iespēja izstrādāt jaunas zāles. Aptuveni 70 % no vēža zālēm ir vai nu dabas produkti, vai dabas iedvesmoti sintētiski produkti, un 4 miljardi cilvēku galvenokārt izmanto dabiskas zāles. Bioloģiskās daudzveidības zudums nozīmē zaudēt neskaitāmas zāles, pirms tās vēl tiek atklātas – neatgūstams zaudējums cilvēcei.

Tas ir svarīgi arī personīgā līmenī. Daba daudzos profilaktiskos un atjaunojošos veidos spēj ietekmēt veselību. Regulāra uzturēšanās dabā var samazināt stresu un veicināt fizisko aktivitāti, labvēlīgi ietekmējot noskaņojumu, koncentrēšanos un veselību, kā arī samazināt ar mazkustīgu dzīvesveidu saistītos riskus. Nesenie Konvencijas par bioloģisko daudzveidību un Pasaules Veselības organizācijas ziņojumi apstiprina, ka veselīgas ekosistēmas ir būtiski svarīgas slimību profilaksei un būtu jāuzskata par būtisku pīlāru izmaksu ziņā efektīvai veselības aprūpei.

Intensīvas lauksaimniecības sistēmas ir kļuvušas par nozīmīgu bioloģiskās daudzveidības zuduma veicinātāju. Plaši izplatītā pesticīdu un mēslošanas līdzekļu izmantošana, augsnes erozija un seno mežu zemju transformēšana par lauksaimniecības zemi nelabvēlīgi ietekmē pasaules ekosistēmu veselību. Kad augsne degradējas, samazinās tās auglīgums, ir vajadzīga plašāka ķīmisko līdzekļu lietošana un augsne zaudē spēju noturēt ūdeni un piesaistīt oglekļa dioksīdu. Tā rezultātā plūdi kļūst biežāki un spēcīgāki, kā arī pieaug siltumnīcefekta gāzu emisijas, savukārt pārlieku liels mēslošanas līdzekļu apjoms nokļūst jūrā, kas pasliktina jūru stāvokli.

Papildus spiedienam, ko mūsu pārtikas sistēma rada uz ūdeni, ekosistēmām un bioloģisko daudzveidību, aptuveni viena trešā daļa no visā pasaulē saražotās pārtikas tiek izšķērdēta. Tas veido aptuveni 1,3 miljardus tonnu gadā. Eiropas Savienībā tiek zaudēta vai izšķērdēta aptuveni piektā daļa saražotās pārtikas. Tas ir līdzvērtīgi 88 miljoniem tonnu pārtikas, kas izmaksā 143 miljardus eiro.

Saites

CBD Bioloģiskā daudzveidība un veselība <https://www.cbd.int/health/stateofknowledge/>

Pārsnieguma diena <https://www.overshootday.org/>

CBD [Globālās bioloģiskās daudzveidības pārskata \(GB05\) ziņojums](#)

[20 Aiči \(Aichi\) bioloģiskās daudzveidības mērķi](#)

ES pārtikas atkritumu apjoms: <http://www.eu-fusions.org/phocadownload/Publications/Estimates%20of%20European%20food%20waste%20levels.pdf>

Ko tas nozīmē uzņēmējdarbībai?

- ✖ Vairāk nekā puse no globālā IKP ir atkarīgs no dabas un vērtībām, ko daba sniedz.
- ✖ Nerīkojoties riski ir būtiski un paredzams, ka tie pieaugs.
- ✖ Bioloģiskās daudzveidības konservēšana aizsardzībai potenciāli ir tiešas ekonomiskās priekšrocības daudzām tautsaimniecības nozarēm.

Bioloģiskās daudzveidības zudums un ekosistēmu sabrukums **apdraud arī mūsu ekonomikas pamatus.** Atbilstoši Pasaules ekonomikas foruma pētījumiem vairāk nekā puse no IKP ir atkarīgs no dabas un “ekopakalpojumiem”. Trīs nozīmīgākās ekonomikas nozares, kas visvairāk atkarīgas no dabas, ir **būvniecība, lauksaimniecība, pārtikas un dzērienu nozare.** Pasaule no 1997. līdz 2011. gadam zaudēja aptuveni 3,5 līdz 18,5 triljonu eiro gadā no ekosistēmas pakalpojumiem, kas saistīti ar zemes seguma maiņu, un aptuveni 5,5 līdz 10,5 triljonu eiro gadā no zemes degradācijas.

Uzņēmumi sāk saprast, ka viņi ir atkarīgi no dabas resursiem, lai iegūtu **pārtiku, šķiedras un būvmateriālus.** Ekosistēmas apputeksnē graudaugus, filtrē ūdeni, veicina atkritumu sadalīšanos un regulē klimatu. Dabas zaudēšana uzņēmumiem rada tūlītējas izmaksas attiecībā uz darbības riskiem, piegādes ķēžu nepārtrauktību, atbildības riskiem, kā arī riskiem, kas saistīti ar reputāciju, tirgus daļu un finansēm. Tādējādi, ņemot vērā pašreizējo nebijušo dabas zuduma ātrumu, dabas kapitāls kļūst par būtisku problēmu lielākajā daļai uzņēmumu un rada **iztrūkuma un kvalitātes problēmas.**

Šos riskus apzinās lielākie uzņēmumi, tomēr pārējie to vēl nav pilnībā apzinājušies. Bieži vērojams, ka **ir nepietiekamas zināšanas** par uzņēmējdarbības modeļu un materiālu ieguves saistību ar dabu un bioloģisko daudzveidību, un ir nepietiekama izpratne par saikni starp resursu efektivitāti, ekosistēmas pakalpojumiem, bioloģisko daudzveidību, nerīkošanās sekām un klimata pārmaiņām. Politikas veidotājiem jānodrošina **labāki atskaides mehānismi**, kas ļauj uzņēmumiem izprast to neatkarību un ietekmi uz dabu.

Neskaitot uzņēmumu atbildību par atkarību no dabas un ietekmi uz dabu, uzņēmumu ieguldījumi ekosistēmu atjaunošanā var radīt būtiskas priekšrocības. Jūras resursu aizsardzība varētu palielināt jūras velšu nozares gada peļņu par vairāk nekā 49 miljardiem eiro, savukārt piekrastes mitrāju aizsardzība var ietaupīt apdrošināšanas nozarei aptuveni 50 miljardu eiro gadā, samazinot plūdu radītos zaudējumus. **Ieguldījumi dabas kapitālā**, tostarp ar oglekli bagāto dzīvotņu un klimatam draudzīgas lauksaimniecības atjaunošana, ir divi no **pieciem nozīmīgākajiem fiskālās atveseļošanās virzieniem**, kas sniedz būtiskus ekonomiskus ieguvumus un kam ir pozitīva ietekme uz klimatu.

Saites

Pasaules ekonomikas forums (2020), Dabas un uzņēmējdarbības nākotne http://www3.weforum.org/docs/WEF_The_Future_Of_Nature_And_Business_2020.pdf

Bioloģiskās daudzveidības ekonomika: Dasgupta pārskats <https://www.gov.uk/government/publications/final-report-the-economics-of-biodiversity-the-dasgupta-review>

ES Uzņēmējdarbības un bioloģiskās daudzveidības platforma https://ec.europa.eu/environment/biodiversity/business/index_en.htm

Tad kāpēc mēs zaudējam bioloģisko daudzveidību?

- ✗ Bioloģiskās daudzveidības zudumu sekmē dzīvotņu zudums, pārmērīga izmantošana, klimata pārmaiņas, piesārņojums un invazīvas svešzemju sugas.
- ✗ Taču pamatā esošais cēlonis ir neilgtspējīga cilvēku darbība.
- ✗ Mūsu pieprasījums pēc jauniem resursiem veicina atmežošanu, maina zemes izmantošanas veidus un iznīcina dabiskas dzīvotnes visā pasaulē.

Galvenais klimata un ekoloģiskās krīzes cēlonis ir neilgtspējīgi ražošanas un patēriņa modeļi.

Ekonomikas modeļa, kurā mēs izstrādājam, ražojam, izmantojam un pēc tam izmetam, nevis samazinām, izmantojam atkārtoti vai pārstrādājam, kopējā ietekme ir radījusi neplānotus blakusefektus.

Saskaņā ar starptautisko ekspertu grupu resursu jautājumos **materiālu, degvielas un pārtikas ieguve izraisa 90 % bioloģiskās daudzveidības zuduma** un pusei no visām siltumnīcefekta gāzes emisijām.

Mūsu patēriņa ekonomikas modelis bieži vien nozīmē, ka politiskā darba cikls un sabiedriskās un finanšu iestādes koncentrējas uz īstermiņa jautājumiem, neņemot vērā plašāku ietekmi ilgākā termiņā.

Klimata pārmaiņas jau ietekmē bioloģiskās daudzveidības zudumu, mijiedarbojoties ar citiem veicinošiem faktoriem un tos pastiprinot. Tās, visticamāk, arī palielinās citu bioloģiskās daudzveidības zuduma cēloņu ietekmi nākotnē. Temperatūrai turpinot celties, šādas sekas būs jo izteiktākas.

Eiropā galvenais bioloģiskās daudzveidības zuduma cēlonis ir zemes un jūras izmantošanas maiņa. Lauksaimniecības un mežsaimniecības prakses ir kļuvušas intensīvākas, izmantojot vairāk ķīmisku piedevu, mazākas atstarpes starp laukiem un graudaugu mazāku dažādību. Šāds dažādības trūkums nozīmē, piemēram, daudz mazāk kukaiņu un attiecīgi arī mazāk putnu. Arī ar ražošanu saistītās subsīdijas, kas priekšroku dod kvantitātei, nevis kvalitātei un dažādībai, ir nozīmīgs faktors. Arī Eiropas jūras ir pakļautas vairākiem faktoriem, kas ietekmē bioloģisko daudzveidību, tostarp zivsaimniecības, jūras gultnes bojājumi, piesārņojums un invazīvo sugu izplatība.

Ievērojami paplašinājušās ir arī lielpilsētas un pilsētu rajoni, sablīvējot augsni un atstājot mazāku platību dabai. Turklāt, izplešoties lauksaimniecības un pilsētu platībām, zūd dabiskā vide. Daudzi cilvēki un uzņēmumi neapzinās, kādā mērā mūsu sabiedrība ir atkarīga no bioloģiskās daudzveidības. Arī IKP kā galvenā ekonomiskās attīstības mērītāja izmantošana var slēpt mūsu ietekmes uz vidi kopējo apmēru.

Saites

SDGs Globālo resursu pārskats 2019. gadā https://wedocs.unep.org/bitstream/handle/20.500.11822/27518/GRO_2019_SPM_EN.pdf?sequence=1&isAllowed

<https://sdg.iisd.org/news/global-outlook-highlights-resource-extraction-as-main-cause-of-climate-change-biodiversity-loss/>

Kas notiek mūsu okeānos?

- ✖ Okeāni ir būtiski klimata regulācijai uz mūsu planētas un globālajai skābekļa ražošanai.
- ✖ Jūras bioloģiskās daudzveidības noplicināšanās galvenie iemesli ir pārzveja, neilgtspējīgas zvejas metodes un piesārņojums.
- ✖ Risinājumi ir pieejami, taču tie jāievieš lielā mērogā.

Vairāk nekā puse skābekļa, ko elpojam, nāk no jūras organismiem, savukārt vienu ceturtdaļu no cilvēku radītajām CO₂ emisijām atmosfērā gadā absorbē sālsūdeņi, un okeāns ir lielākais aktīvi pārstrādātā oglekļa rezervuārs uz Zemes (50 reizes lielāks nekā atmosfērā).

No pilnībā izvērtētajiem resursiem Eiropā Atlantijas okeāna ziemeļaustrumos pārmērīgi izmantoto krājumu daļa ir samazinājusies no aptuveni 75 % līdz gandrīz 40 % pēdējo desmit gadu laikā. Vienlaikus, neskatoties uz progresu, Vidusjūrā **joprojām ir 75 % pārzveja**. Aptuveni 43 % Eiropas šelfa/nogāzu teritoriju un 79 % piekrastes jūras gultņu uzskatāmi par fiziski bojātiem.

Saistībā ar spiedienu, ko radījusi mūsu pārtikas sistēma, īpaši zveja, **nejauša nozveja** joprojām ir būtiskākā tādu apdraudēto sugu problēma kā haizivis un rajas (apdraudētas ir 32–53 % visu sugu), bet apdraudēti ir arī putni un jūras zīdītāji.

Piesārņojums mūsu jūrās un okeānos arī ietekmē jūras bioloģisko daudzveidību. Lai arī piesārņojums, kas nonāk Eiropas jūrās, ir samazinājies, pieaug tādu piesārņotāju kā jūras atkritumu un zemūdens trokšņa līmenis. Piemēram, 93 % ziemeļu fulmaru, kas pārbaudīti Atlantijas okeāna ziemeļaustrumos, tika atrasta plastmasa, turklāt sapīšanās un plastmasas atkritumu norīšanas gadījumu pēdējo divdesmit gadu laikā ir pieaudzis par 49 %. Tādēļ ir absolūti nepieciešami pasākumi, lai novērstu, samazinātu un kontrolētu jūras vides piesārņojumu, ko radījuši uz sauszemes esoši avoti, tostarp jūras gultnes un dziļu piesārņojums.

Taču risinājumi pastāv. Pat mūsu jūrām pieejami politiski risinājumi, kas apturēs jūras bioloģiskās daudzveidības zudumu un sāks atjaunot jūras ekosistēmas noturību. ES ir ieviesusi spēcīgu tiesisko ietvaru, kas veicina Eiropas jūru ilgtspējīgu izmantošanu. Taču, lai arī esošie tiesību akti piedāvā dažādus risinājumus (piemēram, kaitīga zvejniecības aprīkojuma lietošanas ierobežojums, aizsargājamās jūras teritorijas un zonas, kur zvejošana ir aizliegta, piezvejas izskaušana utt.), tiem jābūt efektīvākiem un ātrāk ieviestiem.

Saites

Ziņojums par Jūras stratēģijas satvara direktīvas ieviešanu [COM\(2020\)259](#)

Pārskats par jūras vides statusu Eiropas Savienībā SWD (2020)61 [Part 1](#) – [Part 2](#) – [Part 3](#)

EEZ ziņojums: [Jūras ziņojumi 2](#) (2020)

UNEP, [Plastmasa un seklā ūdens koraļļi](#) (2019)

FAO ziņojums “Vidusjūras un Melnās jūras zivsaimniecību stāvoklis 2020. gadā” <https://reliefweb.int/sites/reliefweb.int/files/resources/CB2429EN.pdf>

Izstāstiet man vairāk par saistību starp bioloģiskās daudzveidības zudumu un pandēmiju

- ✘ Pandēmiju veicināja mūsu pieļautā dabas iznīcināšana. Nākotnes pandēmiju risks palielināsies, ja vien mēs neuzlabosim mūsu sabojātās attiecības ar dabu.
- ✘ Kad mēs iznīcinām dabu, mēs veicinām dzīvās dabas, lauksaimniecības dzīvnieku un cilvēku ciešāku saskari, ļaujot dzīvnieku mikrobiem migrēt uz cilvēkiem un paaugstinot pandēmijas risku.
- ✘ Tādas integrētas pieejas kā PVO pieeja "One Health" var palīdzēt mums izstrādāt labākas politikas, kas apvieno cilvēku, dzīvnieku un ekosistēmu veselību.
- ✘ Ekonomikas atveseļošanās no pandēmijas ir unikāla iespēja uzbūvēt labāku pasauli.

Covid-19 demonstrē, kā kopienas veselība ir cieši saistīta ar mūsu planētas veselību. Ir pieejami arvien pārliecinošāki pierādījumi, kas **sasaista neilgtspējīgu dabas izmantošanu** (t. i., izciršanu, dzīvās dabas tirdzniecību un patēriņu) ar **pieaugošu infekciju slimību izplatības risku**.

Kad mēs izcērtam mežus un iznīcinām ekosistēmas, mēs **iznīcinām dabiskas barjeras, kas parasti aizsargā mūs no patogēniem**. Pastāvīga nesaimnieciska rīcība, izcērtot mežs, pārmērīgi iegūstot resursus, urbanizācija, intensīvā lauksaimniecība un dzīvās dabas tirdzniecība, ir radījusi situāciju, kurā varēja rasties pašreizējā pandēmija. Šī nesaimnieciskā rīcība ir izraisījusi arī tādu jaunu slimību kā Ebolas vīrusa, MERS, SARS un putnu gripas uzliesmojumus un varētu izraisīt nāvējošākas pandēmijas arī nākotnē.

Labākais veids, kā izvairīties no pandēmijas, ir atstāt pietiekami daudz vietas dzīvniekiem un saglabāt tos lielā skaitā. Tādējādi dzīvnieki darbosies kā to slimību buferis, ar kurām cilvēkiem nebūtu ieteicams slimot, un palīdzēs novērst pandēmiju uzliesmojumus.

Pasaules Veselības organizācijas pieeja **"One Health"** piedāvā visaptverošu, valdības un sabiedrības politiku izstrādi, kas apvienos cilvēku veselību, dzīvnieku veselību un vides labvēlību. Papildus pandēmijas radīto risku samazināšanai šī pieeja pievēršas arī ciešajai saistībai starp bioloģisko daudzveidību un cilvēku veselību.

Ekonomikas atveseļošanās no Covid-19 ir nebijusi iespēja veidot ilgtspējīgāku ekonomiku, kas aizsargā, atjauno un atveseļo, nevis iznīcina mūsu dzīvības atbalsta sistēmas. Dabas aizsardzībai un atjaunošanai var būt būtiska loma šajā procesā.

ES atveseļošanās plāns paredz 1,8 triljonu eiro ieguldījumus, lai palīdzētu radīt zaļāku, digitālāku un ilgtspējīgāku Eiropu. 750 miljardi eiro ir piešķirti tūlītējiem atveseļošanās plāniem, **no kuriem 37 % ir paredzēti klimatam draudzīgai pārejai uz zaļiem risinājumiem**. ES Bioloģiskās daudzveidības stratēģija atbilstoši Eiropas Zaļajam kursam ir centrālais atveseļošanās plāna elements un sniedz tūlītējas uzņēmējdarbības un ieguldījumu iespējas ekonomikas atjaunošanai.

Vienlaikus jaunākajā ANO Vides programmas ziņojumā norādīts, ka tikai **18 % līdzekļu**, ko valdības visā pasaulē šobrīd piešķirušas pandēmijas seku likvidēšanai, tiek ieguldīti ilgtspējīgi. Globālie tēriņi atveseļošanās plānu īstenošanai līdz šim nav izmantoti videi draudzīgi.

Saites

NTI (2019). <https://www.nti.org/newsroom/news/inaugural-global-health-security-index-finds-no-country-prepared-epidemics-or-pandemics/>

IPBES (2020). Bioloģiskās daudzveidības un pandēmijas ziņojums: bēgšana no "Pandēmijas laikmeta"
<https://ipbes.net/pandemics>

ANO Vides programmas (2020) preses relīze "Vai mēs īstenojam videi draudzīgu atveseļošanos? Vēl ne"
<https://www.unep.org/news-and-stories/press-release/are-we-track-green-recovery-not-yet>

Pasaules Veselības organizācijas pieeja [One Health](#)

Izstāstiet man vairāk par saistību starp klimata pārmaiņām un dabas krīzi

- ✖ Ietekmes ziņā globālā bioloģiskās daudzveidības krīze nav neko labāka par klimata pārmaiņām.
- ✖ Bioloģiskās daudzveidības zudums un klimata krīze ir cieši saistītas un to sekas savā starpā mijiedarbojas.
- ✖ Bioloģiskās daudzveidības aizsardzība un ekosistēmu atjaunošana ir lielisks veids, kā mazināt klimata pārmaiņu sekas.

Klimata krīzes risināšana ir būtiskākais izaicinājums mūsdienās. Ja mēs neatrisināsim šo izaicinājumu, videi, mūsu veselībai un dzīvei radītās sekas būs daudz sliktākas nekā Covid-19 pandēmija. Lēmumi, ko pieņemam par klimatu, noteiks mūsu ekonomikas, sabiedrības un cilvēces nākotni.

Klimata krīzei ir nopietna un tieša ietekme uz bioloģisko daudzveidību. **Klimata pārmaiņas padara ekosistēmas trauslākas** un pastiprina citu bioloģiskās daudzveidības zuduma veicinātāju ietekmi, piemēram, dzīvotņu zudumu un fragmentāciju, piesārņojumu, pārlietu ekspluatāciju un invazīvu svešu sugu izplatīšanos.

Jūras un polārās ainavas jau tagad piedzīvo straujas pārmaiņas. Pieaugošās temperatūras palielina savvaļas ugunsgrēku biežumu un intensitāti un rada kaitējumu dzīvajai dabai. Jūras absorbē vairāk nekā 90 % zemes pārpalikušo siltumu un, jūrām uzsilstot, tās izdala vairāk oglekļa atmosfērā, tādējādi kaitējot jūrā mītošajiem organismiem. Sālsūdeņos mazinās skābekļa daudzums – kopš 1960. gada zuduši 3 % skābekļa. Pieaugošo temperatūru dēļ zālāji un savannas pārtuksnešojas un degradējas ātrāk nekā citas dzīvotnes uz planētas.

Šis bioloģiskās daudzveidības zudums arī nelabvēlīgi ietekmē klimatu. Tā vietā, lai uzglabātu oglekļa dioksīdu augsnē un biomasā, ekosistēmas tam ļauj atgriezties atmosfērā. Mežu izciršana palielina oglekļa dioksīda daudzumu atmosfērā, kas, savukārt, izraisa turpmāku bioloģiskās daudzveidības zudumu.

Bioloģiskās daudzveidības zudums un klimata pārmaiņas ir saistītas un savstarpēji atkarīgas parādības. Mēs nevaram pievērsties bioloģiskās daudzveidības zuduma problēmu risināšanai, nepievēršoties klimata krīzei, un mēs nevaram pievērsties klimata krīzes risināšanai, vienlaikus nepievēršoties arī bioloģiskās daudzveidības zudumam un nerisinot ar to saistītās problēmas.

Taču labā ziņa ir tāda, ka bioloģiskās daudzveidības un ekosistēmu saglabāšana un atjaunošana var sniegt būtisku ieguldījumu klimata pārmaiņu risināšanā – pat tādā mērā, ka 30 % no klimata pārmaiņu mazināšanas mērķiem varētu sasniegt ar dabā rodamiem risinājumiem, piemēram, mežu, augsnes un mitrāju atjaunošanu. Rīcības un patēriņa modeļu maiņa, piemēram, pārmērīga gaļas patēriņa samazināšana, palīdzētu mazināt spiedienu gan uz bioloģisko daudzveidību, gan klimatu.

Saites

“Globālās tendences līdz 2030. gadam” (ESPAS, 2019) https://espas.secure.europarl.europa.eu/orbis/sites/default/files/generated/document/en/ESPAS_Report2019.pdf

Klimata pārmaiņas un bioloģiskās daudzveidības zudums ir vienas monētas divas puses: https://www.panda.org/our_work/climate_and_energy/climate_nature_future_report/

Vai cilvēki to zina?

- ✖ Cilvēki joprojām maz apzinās bioloģiskās daudzveidības nozīmi, tomēr, spriežot pēc 2019. gada Eiropabarometra pētījuma par bioloģisko daudzveidību, situācija uzlabojas.
- ✖ Klimata pārmaiņas tiek uzskatītas par galveno globālo izaicinājumu, kas ietekmē ES nākotni.

Tādi pētījumi kā 2019. gada IPBES Vispārējais novērtējums par bioloģisko daudzveidību un ekosistēmu “pakalpojumiem”, kā arī televīzijas programmas, piemēram, Deivida Atenboro (*David Attenborough*) “Zilā planēta” (*Blue Planet*) palīdz radīt līdzsvaru.

ANO Attīstības programmas globālajā aptaujā tika aptaujāti 1,2 miljoni cilvēku 50 valstīs (daudzi no viņiem bija jauni cilvēki), un aptauja parādīja, ka 64 % cilvēku uzskata, ka klimata pārmaiņas ir globāla ārkārtas situācija un tās risināšanai nepieciešama liela mēroga rīcība (ANO Attīstības programma, 2021). 2019. gada

maijā publicētajā Eirobarometra aptaujā, kurā aptaujāti vairāk nekā 27 000 cilvēku visās dalībvalstīs, vairāk nekā 95 % respondentu piekrita, ka mums ir pienākums rūpēties par dabu un rūpes par dabu ir būtiski svarīgas klimata pārmaiņu mazināšanai. Aptuveni 93 % arī piekrita, ka mūsu veselības un labjutības pamatā ir daba un bioloģiskā daudzveidība. Arvien vairāk cilvēku sāk apzināties dabas un ekosistēmu pozitīvo lomu veselības un pārtikas nodrošinājuma kontekstā, klimata pārmaiņu mazināšanā un pielāgošanos tām, kā arī citus ieguvumus.

Lai gan starp dažādiem dalībniekiem, to skaitā uzņēmumiem, dažādiem pārvaldības līmeņiem vai iedzīvotājiem, veidojas virzība bioloģiskās daudzveidības jomā, vēl ne visi spēj vienoties, ka pastāv neatliekama vajadzība risināt bioloģiskās daudzveidības zuduma tiešos un netiešos veicinātājus.

Pateicoties tādām ES iniciatīvām kā #EUBeachCleanup vai Direktīvai par vienreizlietojamiem plastmasas izstrādājumiem izpratne par atkritumiem jūrā, īpaši plastmasu, ir sabiedrībai nozīmīgs temats.

Saites

Eirobarometrs <https://ec.europa.eu/commfrontoffice/publicopinion/index.cfm/survey/getsurveydetail/instruments/special/surveyky/2194>

Eiropas Konferences Eirobarometrs (2021)

ES Direktīva par vienreizlietojamiem plastmasas izstrādājumiem https://ec.europa.eu/environment/topics/plastics/single-use-plastics_en

IPBES ziņojums <https://ipbes.net/news/ipbes-global-assessment-preview>

ANO Attīstības padomes (2021) globālā aptauja https://www.undp.org/content/undp/en/home/news-centre/news/2021/Worlds_largest_survey_of_public_opinion_on_climate_change_a_majority_of_people_call_for_wide_ranging_action.html

Kā mēs šo zudumu varam apturēt?

- ✘ Mums ir strauji jāsamazina oglekļa dioksīda emisijas un jāizmanto pieejamie risinājumi plašākā mērogā.
- ✘ Konvencijas par bioloģisko daudzveidību Pušu 15. konferencē, kas šogad notiks Ķīnā, ir jāpanāk vērienīga globāla vienošanās par bioloģiskās daudzveidības zuduma apturēšanu, kā paredzēts saskaņā ar ES Bioloģiskās daudzveidības stratēģiju 2030. gadam.
- ✘ Gaidāmajā bioloģiskās daudzveidības satvarā laika posmam pēc 2020. gada dabai ir jāsniedz iespēja atgūties, veicot ātras un dziļi pārveidojošas izmaiņas.

Zinātnieki apgalvo, ka turpmākie 10 gadi būs izšķiroši. Ir vajadzīgas spēcīgas dzīvesstila un saimniekošanas pārmaiņas veidā – mainot energosistēmas un veidu, kādā izmantojam zemi ēkām, pilsētām, transportam un pārtikai. Mums ir jātiecas sasniegt augsnes degradācijas neitralitāti līdz 2030. gadam un oglekļa dioksīda emisiju neitralitāti līdz 2050. gadam vai agrāk. Eiropas zaļais kurss ir ES atbilde uz šo krīzi. Tas ir visaptverošs pasākumu kopums, kas samazinās siltumnīcefekta gāzu emisijas un palielinās ieguldījumus zaļajā izpētē un inovācijās, lai samazinātu oglekļa dioksīda īpatsvaru mūsu ekonomikā un saglabātu Eiropas dabisko vidi.

Daudzi risinājumi jau pastāv, taču mums tie ir jāizmanto vairāk un daudz plašākā mērogā. Tie ir jāīsteno ātri, jāizmanto tīrāki energoresursi, jāsamazina atmežošana, labāk jāpārvalda zeme un jāpāriet uz ilgtspējīgu lauksaimniecību.

Mums ir ievērojami jāsamazina jaunas CO₂ emisijas un jāsāk samazināt CO₂ daudzumu atmosfērā. Fotosintēze, ko veic augi un planktons, ir vislabākā oglekļa dioksīda uzņemšanas tehnoloģija, kas mums ir pieejama, tāpēc mums ir jāaizsargā un jāatjauno ekosistēmas un jāaptur to pasliktināšanās. Un mums ir vajadzīga pāreja, kas nevienam nekaitē, lai novērstu situāciju, kurā cilvēkiem vairāk ir bail no ierosinātajiem pasākumiem nekā no klimata pārmaiņu sekām.

Lai Eiropa varētu uzņemties globālo vadību Konvencijas par bioloģisko daudzveidību Pušu 15. konferencē Ķīnā, Eiropai ir jāpārliedz partneri par to, ka tā jau rīkojas bioloģiskās daudzveidības labā savā teritorijā un ārpus tās.

Mums jāiekļauj bioloģiskās daudzveidības temats politiskos lēmumos visos līmeņos, sākot no zemkopības un lauksaimniecības, beidzot ar nacionālajiem atveseļošanās, enerģētikas un transporta plāniem, lai apturētu bioloģiskās daudzveidības zudumu. Tas nozīmē ne tikai bioloģiskās daudzveidības **apturēšanu**, bet arī **atveseļošanu** līdz 2030. gadam, lai nodrošinātu pilnīgu atveseļošanu līdz 2050. gadam. Lai pārveidotu civilizāciju un ekonomiku nolūkā to padarīt ilgtspējīgāku, ir nepieciešama plašāka domāšana un visaptverošāka pieeja sociālajai politikai.

Rīcībai bioloģiskās daudzveidības jomā jāsasniedz šādi mērķi:

- ✖ **jāaizsargā** vairāk vērtīgo dabas resursu, lai līdz **2030. gadam 30 % zemes un 30 % no jūrām** būtu aizsargāti, izmantojot objektīvus un efektīvi pārvaldītus veismīgi savienotu aizsargājamo zonu tīklus;
- ✖ **jāatjauno** degradētās **ekosistēmas**;
- ✖ jāizskauž **prettiesiska un neilgtspējīga mežu ciršana**, savvaļas floras un faunas sugu tirdzniecība un izmantošana, tostarp izskaužot prettiesisku, neziņotu un neregulētu zvejniecību un apturot savvaļas dzīvnieku un augu tirdzniecību;
- ✖ **jāsamazina piesārņojums** no visiem avotiem, tostarp uzturvielām, slāpekļa nosēdumiem, pesticīdu izmantošanas un plastmasas atkritumiem;
- ✖ jānodrošina, ka visi **meži tiek ilgtspējīgi pārvaldīti** un arvien lielākas platības lauksaimniecības zemes tiek pārvaldītas, izmantojot **lauksaimnieciski ekoloģiskas metodes** vai citas bioloģiskai daudzveidībai nekaitīgas metodes;
- ✖ jā saglabā **cilvēka ekoloģiskās pēdas apjoms atbilstoši Zemes kapacitātei**, veicinot pozitīvas iniciatīvas un izskaužot kaitīgas darbības.

Saites

[Eiropas Zaļais kurss, komunikācijas dokuments](#)

[ES Bioloģiskās daudzveidības stratēģija 2030. gadam, komunikācijas dokuments](#)

[ES Bioloģiskā daudzveidība: videomateriāls par starptautisko dimensiju](#)

[ES Bioloģiskās daudzveidības stratēģija: videomateriāls](#)

[ES bioloģiskās daudzveidības brošūra:](#)

[ES Bioloģiskās daudzveidības stratēģija: faktu lapa](#)

[Bioloģiskās daudzveidības stāsti](#)

Bioloģiskās daudzveidības projekti

[Ziņojums: Dabai draudzīgu risinājumu veicināšana Globālās bioloģiskās daudzveidības satvars laikam pēc 2020. gada, IUCN \(2020\)](#)

Bioloģiskās daudzveidības satvars laikam pēc 2020. gada – ES atbalsts

Projekts "Drawdown": pasaulē plašākais resurss klimata risinājumiem <https://drawdown.org/>

Ar zemes grimšanu saistītie risinājumi: <https://drawdown.org/sectors/land-sinks>

Vai ir kādi labi piemēri, kam sekot?

- ✖ Daudzi uzņēmumi jau atzīst savas ietekmes novērtēšanas un izskaidrošanas nozīmīgumu, kā arī savu atkarību no dabas kapitāla un ekosistēmu “pakalpojumiem”.
- ✖ Mērķtiecīgas saglabāšanas darbības Eiropā bieži ir izrādījušās efektīvas.
- ✖ Kopš 1992. gada ES fonds *LIFE* ir piešķīris vairāk nekā 3 miljardus eiro dabas projektiem visā Eiropā.

Arvien vairāk uzņēmumu saprot, kā, izvērtējot savu ietekmi un atkarību no dabas, tie var labāk izvērtēt finanšu riskus un piedāvāt visaptverošu ilgtspējības rādītāju 21. gadsimtam. **Šai pieejai ir daudz priekšrocību**, jo tā piedāvā uzņēmējdarbības modeļus, kas ir dzīvotspējīgi ilgtermiņā, palīdz ietaupīt, palielina darbības efektivitāti, piekļūst jauniem tirgiem, prognozējamām un stabilām piegādes ķēdēm un labākām attiecībām ar ieinteresētajām personām un klientiem.

Lieli uzņēmumi ir aktīvi iesaistījušies dabā rodamu risinājumu koalīcijā, kas radās 2019. gadā Ņujorkā notikušajā samītā par klimata rīcību. Liela apjoma aktīvu īpašnieku grupa ir novirzījusi vairāk nekā 2 triljonus ASV dolāru ieguldījumos, kuru mērķis ir pāriet uz **oglekļa neitrāliem ieguldījumu portfeliem līdz 2050. gadam**, un **87 lieli uzņēmumi** ir apņēmušies samazināt emisijas un ieviest izmaiņas savā uzņēmējdarbībā saskaņā ar zinātnieku ieteikumiem, lai novērstu klimata pārmaiņas.

Eiropas lielākie finanšu pakalpojumu sniedzēji izstrādā metodes, lai novērtētu savu ietekmi portfeļa līmenī. *Business@Biodiversity* platforma ietver vairākus gadījumu pētījumus visā Eiropā.

Iniciatīva **Finances bioloģiskai daudzveidībai** apvieno **26 finanšu iestādes** no visas pasaules, kas aicina politiskos līderus iesaistīties un īsteno finanšu un ieguldījumu aktivitātes, lai aizsargātu un atjaunotu bioloģisko daudzveidību *COP 15* samitam. Iniciatīva **“Uzņēmējdarbība dabai”**, savukārt, apvieno **530 uzņēmumu**, kuru mērķis un rīcība vērsta uz dabas zuduma novēršanu atbilstoši 6., 14. un 15. ilgtspējības mērķim.

Ir daudz labu piemēru, kam vides politikas veidotāji var sekot. Pēdējo 30 gadu laikā ES *LIFE* programma, kas ir Eiropas galvenais finansēšanas instruments dabas konservēšanai, ir nosargājusi vairākas sugas no izmiršanas, un tā ir bijusi būtiska vairākos vietēja un reģionāla līmeņa dabas aizsardzības procesos. Piemēram, Ibērijas lūsis kā suga vairs neatrodas uz iznīcības sliekšņa (no 52 dzīvniekiem 2002. gadā līdz 327 dzīvniekiem 2014. gadā). Savukārt Spānijā karalisko ērgļu pāru skaits ir palielinājies no 30 pāriem 20. gs. 70. gados līdz vairāk nekā 300 pāriem 2011. gadā. ES *LIFE* fonds bija iesaistīts abos šajos veiksmes stāstos.

Saites

Natura 2000 [apbalvojumi](#) – apbalvojumi par izcilu *Natura 2000* teritoriju apsaimniekošanu

[Dabas atjaunošana, izmantojot LIFE projektus](#) – pētījums par ES *LIFE* programmas ietekmi uz dabu un sabiedrību

LIFE [un jūras vide](#), pētījums

[Dabā balstīti risinājumi, kas tiek izmantoti Eiropā](#)

[Labākās prakses piemēri](#) par bioloģiskās daudzveidības aizsardzību un piesārņojuma mazināšanu jūrā

Business@Biodiversity [platforma](#)

[Bioloģiskās daudzveidības atbalsta programma](#)

[Iniciatīva “Uzņēmējdarbība dabai”](#)

[ES LIFE programma](#)

Ko Eiropa dara, lai atrisinātu šo problēmu savās mājās?

- ✖ Eiropas Zaļais kurss piedāvā rīcības plānu, kura mērķis ir veicināt efektīvu resursu izmantošanu, pārejot uz tīru, aprites ekonomiku, atjaunojot bioloģisko daudzveidību un samazinot piesārņojumu.
- ✖ Bioloģiskās daudzveidības stratēģija ļaus Eiropai īstenot atveseļošanās programmu līdz 2030. gadam.
- ✖ ES stratēģijas “no lauka līdz galdam” mērķis ir samazināt pesticīdu un mēslošanas līdzekļu izmantošanu, samazināt antibakteriālu līdzekļu lietošanu un sasniegt vairāk nekā 25 % bioloģisko zemkopību.
- ✖ Nulles piesārņojuma rīcības plāns samazinās piesārņojuma ietekmi uz bioloģisko daudzveidību.
- ✖ ES Kopējā zivsaimniecības politika paredz ilgtspējības pieeju, izmantojot dažādus rīkus, piemēram, gada nozvejas ierobežojuma ieviešanu vai apjoma ierobežojumus, lai nodrošinātu, ka zivju resursi saglabājas ilgtspējīgā līmenī.

Eiropas Zaļais kurss iekļauj vairākas iniciatīvas, kuru mērķis ir apturēt bioloģiskās daudzveidības zudumu gan virs, gan zem zemes, tostarp **ES Bioloģiskās daudzveidības** un **“no lauka līdz galdam” stratēģija**, lai aizsargātu un atjaunotu dabu un pārietu uz ilgtspējīgāku pārtikas sistēmu, **Nulles piesārņojuma rīcības plāns**, lai samazinātu gaisa, ūdens un augsnes piesārņojumu, **ES Mežu stratēģija**, lai nodrošinātu veselīgus, dažādus un ilgtspējīgus ES mežus un **tiesību aktu iniciatīvu par produktiem, kuru ražošanā nav iesaistīta mežu izciršana**, lai samazinātu ES patēriņa ietekmi uz mežu izciršanas apjomiem visā pasaulē.

ES ir ieviesusi veiksmīgu tiesisko ietvaru mūsu trauslo ekosistēmu aizsardzībai uz zemes un jūrā, piemēram, putnu un dzīvotņu direktīvas ar aizsargājamo teritoriju tīklu Natura 2000, Ūdens pamatdirektīvu un Jūras stratēģijas pamatdirektīvu. Visu šo noteikumu ieviešanu papildinās Eiropas Zaļais kurss.

ES brīvās tirdzniecības nolīgumi ietver tirdzniecības un ilgtspējīgas attīstības nodaļas, kurās pausti noteikumi par vides aizsardzību, klimata pārmaiņām, bioloģisko daudzveidību un mežiem, ietverot pienākumu nodrošināt vides nolīgumu, piemēram, Parīzes nolīguma un Konvencijas par bioloģisko daudzveidību efektīvu īstenošanu.

ES Bioloģiskās daudzveidības stratēģija 2030. gadam izvirza ambiciozus ES mērķus un apņemšanos līdz 2030. gadam sasniegt veselīgas un ilgtspējīgas ekosistēmas. Stratēģijas mērķis ir paplašināt aizsargājamo teritoriju tīklu Eiropas Savienībā, kurā **30 % ES zemes un 30 % ES jūras ir aizsargātas** un kas paredz striktu tādu teritoriju aizsardzību, kurās ir ļoti augsta bioloģiskā daudzveidība un kam ir nozīme klimata kontekstā. Stratēģija piedāvā ES Dabas atjaunošanas plānu, kurā iekļauti konkrēti solījumi un rīcības, lai atjaunotu degradētās ekosistēmas, piemēram, **pesticīdu izmantošanas samazinājums, 3 miljardu koku iestādīšana, vismaz 25 000 km ES upju atjaunošana**, lai likvidētu dažādus aizsprostojumus, **bioloģiskās zemkopības** apjomu palielināšana un **cīņa pret piezveju** un jūras guļtnes bojāšanu.

Tās mērķis ir arī sekmēt ekosistēmu un to pakalpojumu integrēšanu visās saimnieciskajās darbībās atbilstoši **principam neradīt kaitējumu** bioloģiskajai daudzveidībai un klimatam. Bioloģiskās daudzveidības stratēģija veidos **noturību pret nākotnes apdraudējumiem**, piemēram, klimata pārmaiņām, pārtikas trūkumu un slimību uzliesmojumiem un veicinās pasaules atveseļošanos pēc pandēmijas, nodrošinot darba vietas un ilgtspējīgu izaugsmi. Stratēģija sagatavos ES uzņemties **vadošo lomu nākamajās starptautiskajās sarunās** par jaunu globālu rīcības plānu, lai apturētu bioloģiskās daudzveidības zudumu atbilstoši ANO Konvencijai par bioloģisko daudzveidību.

Saites

Eiropas Zaļais kurss https://ec.europa.eu/info/strategy/priorities-2019-2024/european-green-deal_en

[ES Bioloģiskās daudzveidības stratēģija 2030. gadam, komunikācijas dokuments](#)

[ES Bioloģiskā daudzveidība: videomateriāls par starptautisko dimensiju](#)

[ES Bioloģiskās daudzveidības stratēģija: videomateriāls](#)

[ES bioloģiskās daudzveidības brošūra:](#)

[ES Bioloģiskās daudzveidības stratēģija: faktu lapa](#)

[Bioloģiskās daudzveidības stāsti](#)

[Bioloģiskās daudzveidības projekti](#)

ES Mežu stratēģija

<https://ec.europa.eu/info/law/better-regulation/have-your-say/initiatives/12674-Forests-new-EU-strategy>

ES Nulles piesārņojuma rīcības plāns https://ec.europa.eu/environment/strategy/zero-pollution-action-plan_en

Mežu izciršana un noplicināšana – ES tirgū pieejamo produktu ietekmes samazinājums

<https://ec.europa.eu/info/law/better-regulation/have-your-say/initiatives/12137-Deforestation-and-forest-degradation-reducing-the-impact-of-products-placed-on-the-EU-market>

ES jūras vides aizsardzība https://ec.europa.eu/environment/marine/eu-coast-and-marine-policy/marine-strategy-framework-directive/index_en.htm

ES ūdens aizsardzība https://ec.europa.eu/environment/water/water-framework/index_en.html

Natura 2000 tīkls https://ec.europa.eu/environment/nature/natura2000/index_en.htm

ES tiesību akti dabas jomā https://ec.europa.eu/environment/nature/legislation/index_en.htm

Ko Eiropa dara, lai atrisinātu šo problēmu ārzemēs?

- ✖ Bioloģiskā daudzveidība un noturīgas ekosistēmas ir būtiskas ceļā uz ilgtspējīgu attīstību.
- ✖ ES rīkojas visos līmeņos, lai cīnītos pret neilgtspējīgu praksi, kas apdraud bioloģisko daudzveidību un ekosistēmas visā pasaulē.
- ✖ ES iegulda vairāk nekā 350 miljonu eiro gadā bioloģiskajā daudzveidībā partnervalstīs.

Bioloģiskā daudzveidība un ekosistēmas ir būtiskas, lai varētu nodrošināt pārtiku un barības vielas, drošību, piekļuvi veselībai un ūdeni, kā arī lai nodrošinātu labu pārvaldību un mieru. To uzturēšana ir būtiska, lai **samazinātu nabadzību un dabas katastrofu riskus**.

ES darbība šajā jomā atbilst ilgtspējīgas attīstības mērķiem, īpaši 15. mērķim, kas paredz aizsargāt, atjaunot un veicināt ilgtspējīgu sauszemes ekosistēmu izmantošanu, un ANO Konvencijai par bioloģisko daudzveidību (CBD).

Starptautiski ES ir nozīmīga bioloģiskās daudzveidības aizsardzības un dabas resursu ilgtspējīgas izmantošanas atbalstītāja. ES un gandrīz visas tās dalībvalstis ir parakstījušas **Līderu apņemšanos nākotnei**, kas tika izsludināta pagājušajā gadā ANO Ģenerālajā asamblejā, ar šo apņemšanos līderi **apsolīja apturēt bioloģiskās daudzveidības zudumu līdz 2030. gadam**.

Gadā ES iegulda vairāk nekā 350 miljonus eiro bioloģiskajai daudzveidībai partnervalstīs, izmantojot programmas, kas ir tieši paredzētas bioloģiskajai daudzveidībai, un programmas bioloģiskās daudzveidības integrēšanai citās jomās. Piemēram, 2018. gadā **ES finansēja 66 aizsargājamās teritorijas 27 Subsahāras Āfrikas valstīs**. Turklāt ES veicina sadarbību visā pasaulē starp tādām ieinteresēto personu grupām kā United4Nature **alianse**, lai veicinātu tūlītēju rīcību bioloģiskās daudzveidības saglabāšanā. Kopā ar nozares partneriem ES mērķis ir radīt platformu uzņēmumiem, kur pieejama nefinanšu uzraudzība, ņemot vērā uzņēmumu ietekmi uz vidi un ierobežojot ietekmi uz bioloģisko daudzveidību no produktiem, kas tiek pārdoti ārējos tirgos.

Tādi projekti kā *ECOFAC6* programma, kas risina jautājumus 17 aizsargājamās teritorijās Āfrikā, pārvaldības projekts pie Pilkomajo upes Argentīnā, Paragvajā un Bolīvijā un Lielā, zaļā siena Sahelas reģionā, kura mērķis ir uzbūvēt 8000 km garu sienu, kas šķērso 20 Āfrikas valstis, ir izvirzījuši mērķi **atbalstīt starptautiskos centienus īpaši nesamērīgi ietekmētās valstīs**, lai veicinātu valstu pielāgošanos un risku novēršanu, kā arī īstenot efektīvus uzraudzības mehānismus.

Saites

Līderu solījums dabai 2020. gadā: <https://www.leaderspledgeformature.org/>

Ekosistēmas un dažādība: https://ec.europa.eu/international-partnerships/topics/ecosystems-and-biodiversity_en

Bioloģiskās daudzveidības stāstu piemēri:

https://ec.europa.eu/international-partnerships/stories_en?f%5B0%5D=field_devco_tag_topics%3A2037&f%5B1%5D=field_devco_tag_topics%3A106

ECOFAC6: Bioloģiskās daudzveidības un trauslu ekosistēmu saglabāšana Centrālāfrikā
<https://ec.europa.eu/international-partnerships/programmes/ecofac6>

Lielā zaļā siena: https://ec.europa.eu/international-partnerships/programmes/growing-great-green-wall-ggw_en

Globālā klimata pārmaiņu alianse + (GCCA+)

https://ec.europa.eu/international-partnerships/programmes/global-climate-change-alliance-plus-gcca_en

Pilkomajo upe: dzīve un ainavas Argentīnā, Paragvajā un Bolīvijā
<https://audiovisual.ec.europa.eu/en/video/I-194632>

Kas ir CBD COP 15, kāpēc tas ir svarīgs un kāda ir ES nostāja?

- ✖ Konvencijas par bioloģisko daudzveidību konferences piecpadsmitā tikšanās (CBD COP 15) ir lielākā bioloģiskās daudzveidības konference šajā desmitgadē, kas notiks Kunmingā, Ķīnā 2021. gada oktobrī.
- ✖ Paredzams, ka pasaules līderi konferencē vienosies par globālās bioloģiskās daudzveidības satvaru periodam pēc 2020. gada, kas būs Parīzes nolīgumam līdzīga vienošanās dabai aizsardzības nolūkā. Atbilstoši šim satvaram pasaulei līdz 2050. gada jāsasniedz vīzija dzīvot saskaņā ar dabu, ieviest fundamentālas pārmaiņas mūsu sabiedrībā un līdz 2030. gadam jānodrošina dabas atveseļošanās plāna uzsākšana.
- ✖ ES ir gatava vadīt šo procesu un strādāt kopā ar līdzīgi domājošiem partneriem ambiciozās koalīcijās, lai vienotos par ambiciozo globālo satvaru CBD COP 15 laikā.

Paredzams, ka šis samits padarīs bioloģisko daudzveidību par prioritāti, tāpat kā Parīzes samits par prioritāti noteica klimatu – izstrādājot globālu apņemšanos atjaunot līdzsvaru mūsu neveselīgajās attiecībās ar planētu.

Konvencijai par bioloģisko daudzveidību (CBD) ir trīs mērķi: bioloģiskās daudzveidības saglabāšana, ilgtspējīga tās komponentu izmantošana un godīga un vienlīdzīga priekšrocību sadale, kas izriet no piekļuves ģenētiskajiem resursiem. Globālais bioloģiskās daudzveidības satvars periodam pēc 2020. gada tādējādi izvirzīs trīs mērķus, lai sasniegtu CBD vīziju: “Dzīvot saskaņā ar dabu, nodrošinot, ka līdz 2050. gadam bioloģiskā daudzveidība tiek novērtēta, saglabāta, atjaunota un gudri izmantota, nodrošinot ekosistēmas pakalpojumus, veicinot planētas veselību un sniedzot priekšrocības, kas ir nozīmīgas visiem cilvēkiem.”

Kā tas minēts ES Bioloģiskās daudzveidības stratēģijā, ES diskutēs par vismaz šādiem satvara elementiem:

- ✖ Galvenie **globālie mērķi** bioloģiskajai daudzveidībai **2050. gadam**, kas paredz **visas pasaules ekosistēmu atjaunošanu, noturību un pietiekamu aizsardzību**.
- ✖ Ambiciozi **mērķi 2030. gadam atbilstoši ES apņemšanās ES Bioloģiskās daudzveidības stratēģijā**, piemēram, vismaz **30 % zemes un 30 % jūru aizsardzība globāli** un ilgtspējīga atlikušo 70 % izmantošana un pārvaldība. Mērķiem skaidri jāņem vērā bioloģiskās daudzveidības zudumu veicinošie faktori.
- ✖ **Spēcīgāks ieviešanas, uzraudzības un pārskatīšanas process**.
- ✖ Veicinošs satvars, lai iedzīvinātu ambīcijas dzīvē tādās jomās kā **finanses, jauda, izpēte, inovācijas un tehnoloģijas**.
- ✖ **Godīga un vienlīdzīga ģenētisko resursu izmantošanas radīto priekšrocību sadale**, kas saistīti ar bioloģisko daudzveidību.
- ✖ Vienlīdzības princips, kas balstīts uz **iekļaujošu pieeju, kurā iesaistītas visas ieinteresētās puses un pamatiedzīvotāji**.

Globālajam satvaram bioloģiskajai daudzveidībai periodam pēc 2020. gada ES vēlas minēt:

- ✖ **Bioloģiskās daudzveidības lielo nozīmi** un vērtību **ilgtspējīgas attīstības, klimata, veselības** un citos aspektos.
- ✖ Vajadzību nekavējoties **risināt tiešos un netiešos faktorus, kas veicina bioloģiskās daudzveidības zudumu**, un ieviest rīkus un risinājumus, tostarp ieviešanas līdzekļus. Tas nozīmē arī **būtiskas izmaiņas** mūsu sabiedrībā un ekonomikā.
- ✖ **Klimata un bioloģiskās daudzveidības savstarpējā atkarība**, nepieciešamība ieviest visaptverošus risinājumus abām krīzēm, tostarp uz dabu balstītus risinājumus.
- ✖ Bioloģiskās daudzveidības nozīme attiecībā uz **veselību un pandēmijas risku mazināšanu**.
- ✖ **Uzņēmējdarbības atkarību no ekosistēmas pakalpojumiem** un nepieciešamību uzņēmumiem izvērtēt to ietekmi un atkarību no dabas kapitāla to piegādes ķēdēs.
- ✖ **Veselīgu ekosistēmu nozīme ilgtspējīgai attīstībai**, nabadzības mazināšanu, Rīcības plānu 2030. gadam un Ilgtspējīgas attīstības mērķus.
- ✖ Nepieciešamība risināt būtiskāko netiešo bioloģiskās daudzveidības zuduma veicinātāju: **neilgtspējīgu ražošanu un patēriņu**, kas veicina zemes pārveidi pārtikas ražošanai, un pielāgot mūsu **ekoloģisko ietekmi** atbilstoši Zemes iespējām.

Komisija mobilizē visus ārējās darbības un starptautisko partnerību rīkus, lai palīdzētu ieviest šo satvaru. Gatavojoties COP15, Eiropas Komisija ir izveidojusi **Globālo koalīciju bioloģiskajai daudzveidībai**, kurā jau apvienojušās vairāk nekā 250 institūcijas, tostarp nacionālie parki, izpētes centri un universitātes, zinātnes un dabas muzeji, akvāriji, botāniskie dārzi un zooloģiskie dārzi, no vairāk nekā 50 valstīm, kuru mērķis ir spēcīgāka mobilizācija informētības veicināšanā par nepieciešamību aizsargāt bioloģisko daudzveidību.

Turklāt Komisijas prezidente Urzula fon der Leiena kopā ar vairāk nekā 80 valstu un valdību vadītājiem ir apliecinājusi savu atbalstu **Līderu apliecinājumam dabai**, kas izvirza mērķi apturēt un novērst bioloģiskās daudzveidības zudumu un ekosistēmas degradāciju līdz 2030. gadam. Komisija ir pievienojusies starpvaldību **Lielo ambīciju koalīcijai dabai un cilvēkiem**, kas tika izveidota "One Planet" samitā šī gada janvārī un kas aktīvi atbalsta ambiciozu principu kopumu, tostarp mērķi saglabāt vismaz 30 % zemes un jūras līdz 2030. gadam.

Saites

ES Bioloģiskās daudzveidības stratēģija https://ec.europa.eu/environment/strategy/biodiversity-strategy-2030_en

Globālās bioloģiskās daudzveidības satvars laikam pēc 2020. gada, nultais projekts <https://www.cbd.int/doc/c/3064/749a/0f65ac7f9def86707f4eaefa/post2020-prep-02-01-en.pdf>

Globālā koalīcija #UnitedforBiodiversity https://ec.europa.eu/environment/nature/biodiversity/coalition/index_en.htm

Līderu solījums nākotnei <https://www.leaderspledgefornature.org/>

Lielo ambīciju koalīcija dabai un cilvēkiem <https://www.hacfornatureandpeople.org/>

IUCN (2020). https://www.iucn.org/sites/dev/files/promoting_nbs_in_the_post-2020_global_biodiversity_framework.pdf

Ziņojums: Dabai draudzīgu risinājumu veicināšana Globālās bioloģiskās daudzveidības satvars laikam pēc 2020. gada, IUCN (2020)

Bioloģiskās daudzveidības satvars laikam pēc 2020. gada – ES atbalsts

Ko es personīgi varu darīt?

- ✖ Runāt ar saviem draugiem, ģimeni un kolēģiem par bioloģiskās daudzveidības zudumu
- ✖ Pievērst uzmanību savam resursu patēriņam un samazināt savu ietekmi uz vidi
- ✖ Pievienoties kampaņai, lai iegūtu vairāk informācijas un palīdzētu izplatīt idejas.
- ✖ Piedalīties brīvprātīgo aktivitātēs, piemēram, talkās un informācijas kampaņās

Nekrīti panikā – rīkojies! Ja sāksi ar pašu vienkāršāko, būs vieglāk pāriet uz vērienīgāku rīcību. Sāc darboties, apspriežot šos jautājumus ar tuviem cilvēkiem. Pievērs tiem uzmanību darbā un skolā. Pētnieki ir apliecinājuši, ka nozīmīgu sociālo pārmaiņu radīšanai vajag tikai nelielu skaitu apņēmīgu un miermīlīgu indivīdu – reizēm pietiek vien ar 3,5 procentiem visu iedzīvotāju!

Eiropas Klimata pakts aicina ikvienu iesaistīties ar klimatu saistītās darbībās un veidot zaļāku Eiropu. Klimata pakta mērķis ir ieviest izmaiņas uzvedībā, piešķirot ikvienam pilsonim, īpaši jauniešiem, lomu jaunu, videi draudzīgu plānu izstrādē, kopīgojot informāciju un atbalstot jaunas un esošas aktivitātes un risinājumus.

Izdari spiedienu uz politikas veidotājiem – vēstulēm un e-pastiem var būt liela ietekme.

Iespēju ir daudz. Sāc rīkoties, padomājot par savu oglekļa dioksīda pēdu un to, kā to samazināt, – siltinot savu māju, pārdomājot izmantoto energoapgādi un dodot priekšroku ilgtspējīgiem transporta veidiem. Padomā par to, kādu apģērbu iegādājies, kas no tā tev patiešām ir vajadzīgs un vai tam jābūt jaunam. Padomā par savām brīvdienām – varbūt labāk tās ir pavadīt vienā vietā, nevis apmeklēt daudzās. Un padomā par savu naudu – vai banka izmanto tavus ieguldījumus atbildīgi vides ziņā?

Meklē produktus un pakalpojumus, kam piešķirts ES ekomarkējums. Tas ir ekoloģiskas izcilības markējums, ko piešķir produktiem un pakalpojumiem, kas atbilst augstiem vides standartiem visā to aprites cikla laikā.

Pērkot pārtiku, centies dot priekšroku vietējiem un sezonas produktiem. Tas tev ļaus samazināt slēptās CO₂ emisijas, ko rada transports un glabāšana. Un, ja tev ir iespēja, iegādājies organiskus produktus. Organiskā pārtika satur mazāk pesticīdu, tā parasti ir svaigāka, jo ir iegūta vietēji, un mazāk kaitē videi, jo organiskās saimniecības pēc sava rakstura ir ilgtspējīgākas. Pamēģini arī ēst mazāk gaļas. Sabalansēts uzturs videi ir daudz nekaitīgāks.

Padomā par saviem patēriņa ieradumiem. Lielāko daļu bioloģiskās daudzveidības zuduma izraisa mūsu pieprasījums pēc neapstrādātiem resursiem, piemēram, koksnes un tekstilizstrādājumiem. Vai tu esi daļa no problēmas? Ja atceries par četriem "R" – *refuse, reduce, repair, recycle* (atteikties, samazināt, remontēt, pārstrādāt) – un rīkojies saskaņā ar tiem, tu jau palīdzī novērst bioloģiskās daudzveidības zudumu.

Un kāpēc nepabarot un nenovērot dzīvo dabu savā tuvumā? Tu vari izveidot apputeksnētājiem draudzīgas dzīvotnes, iestādot dažādus ziedus vai vienkārši ļaujot daļai no dārza aizaugt. Tu vari kļūt par sabiedrisko zinātnieku un palīdzēt zinātniekiem uzzināt vairāk par apputeksnētāju skaita kritumu, novērojot kukaiņus savā reģionā.

Katru gadu septembrī ES organizē okeāna aktīvisma un informācijas kampaņu #EUBeachCleanup, kuras ietvaros tiek rīkoti pasākumi visā pasaulē, lai pievērstu uzmanību jūras atkritumu un piesārņojuma ietekmei uz bioloģisko daudzveidību un jūru labjutību.

Saites

Eiropas Klimata pakts, ieteikumi pilsoņiem https://ec.europa.eu/clima/citizens/tips_en

55 ieteikumi bioloģiskās daudzveidības saglabāšanai, Eiropas Komisija https://ec.europa.eu/environment/nature/info/pubs/docs/brochures/biodiversity_tips/en.pdf

Eiropas Klimata pakts https://europa.eu/climate-pact/index_en

ES pludmaļu talka https://ec.europa.eu/info/events/eu-beach-cleanup-2020_en

ANO Vides programmas kampaņa par ilgtspējīgu dzīvesveidu: <https://anatomyofaction.org/>

Pilsoņi apputeksnētāju konservācijai – vadlīnijas <https://wikis.ec.europa.eu/display/EUPKH/Citizens>

